

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XXII. — Izdan in razposlan dné 21. maja 1891.

(Obsega šte. 62.)

62.

Ukaz ministerstva za notranje stvari, finančnega ministerstva, trgovinskega ministerstva in ministerstva za deželno bran v poznanstvu s c. in k. državnim vojnim ministerstvom z dné 17. maja 1891. l.,

s katerim se izdajejo določila za prodajo smodnika.

Na podstavi člena XVI. v cesarskem patentu z dné 31. marca 1883. l. (Drž. zak. št. 90.), s katerim se odpravlja soliterski monopol, ob enem pa še nadalje pridržuje monopol smodniški, izdajejo se o prodaji smodnika, kolikor je ne opravljajo neposredno vojstveni zavodi ali organi vojstvene uprave, nastopna določila:

§. 1.

Prodajati smodnik (pulver), s čemer se razumevajo vsi izdelki, ki so predmet smodniškega

monopola, imajo pravico samo tisti, kateri imajo dopustilnico (licencijo) za prodajo smodnika.

§. 2.

Pri prodaji smodnika se razločuje med prodajalci na drobno in prodajalci na debelo.

Prodajalci na drobno so tisti prodajalci, ki smejo oddajati smodnik samó neposredno konsumentom (uporabnikom), prodajalci na debelo pa so tisti, ki smejo smodnik oddajati samó onim prodajalcem na drobno, kateri so jim odkazani, da ga od njih prevzemajo.

Prodajalcem na debelo se more dodeliti tudi dopustilnica za nadrobno prodajo, ako prosijo za njo.

§. 3.

Dopustilnico za prodajo smodnika dodeljuje dogovorno s pristojnim političnim oblastvom I. stopinje tisto (podružno) skladišče topniškega orožja, pri katerem namerava prositelj smodnik prevzemati.

Kadar naj ga ta prosilec prevzema s posredovanjem katerega prodajalca na debelo, tedaj pri-

stoji dodelitev dopustilnice tistemu (podružnemu) skladišču topniškega orožja, kateremu je odkazan dotični prodajalec na debelo.

§. 4.

Dopustilnice za prodajo smodnika se smejo dodeljevati samó takim samopravnim osebam, ki so vredne zaupanja in morejo prodaji in shrambi smodnika odmeniti primérne prostore.

§. 5.

Da dobí dopustilnico, naj prositelj za njo predá svojo prošnjo pristojnemu (podružnemu) skladišču topniškega orožja (§. 3.).

V tej prošnji mora prositelj dopustilnice dokazati svojo starost ter povedati, v katerem kraju hoče svojo pravico izvrševati, ali hoče prodajo na debelo ali na drobno, ali pa obe opravljati, nadalje tudi, kje želi smodnik prejemati in koliko največ smodnika namérja vsak čas imeti v zalogi, in pa, kake prostore misli odmeniti za prodajo, oziroma za shrambo smodnika.

Kadar gré za prodajo na debelo, tedaj odpošlje (podružno) skladišče topniškega orožja dotično prošnjo državnemu vojnemu ministerstvu. Ako poslednje zmatra ustanovitev namerjane prodaje na debelo za nepripustno, dá to po (podružnem) skladišču topniškega orožja védeti prositelju dopustilnice.

Kadar gré za prodajo na drobno in (podružno) skladišče topniškega orožja dodelitev dopustilnice zmatra načeloma za nepripustno za tisti kraj, v katerem se namérja ustanoviti prodaja, tedaj naj naznani prositelju dopustilnice, da njegova zahteva ní pripustna. Proti temu smé tá v 14 dnéh vložiti rekurz na poveljstvo topniške brigade (topniškega ravnatelja, topniškega arzenalnega ravnatelja), katero načeluje skladišču, in ako se tudi temu rekurzu ne ugodí, smé prav tako v 14 dnéh vložiti rekurz na državno vojno ministerstvo.

§. 6.

Kadar pa zmatrajo organi vojstvene uprave dodelitev dopustilnice načeloma za pripustno, tedaj pošljejo prošnjo pristojnemu političnemu oblastvu I. stopinje, katero naj se v krajih, kjer so posebna cesarska varnostna oblastva, dogovori s témi. Ako prositelj dopustilnice ní samopraven, ali ako ga politično oblastvo ne zmatra vrednega, da se mu

zaupa, vrne naj se prošnja (podružnemu) skladišču topniškega orožja, da jo to odbije.

V nasprotnem slučaju pa, ako gré za prodajo z največinsko zalóžno množino nad 15 kilogramov smodnika ali pa za hranišče smodnika, ukrene politično oblastvo I. stopinje komisijsko obravnavo na mestu samem, katere naj se udeležita en zastopnik občine in prositelj dopustilnice, in katero je dati naznani sosedom, da morejo ugovarjati, ako treba. Ako gre za hranišče smodnika, privzeti je v komisijsko obravnavo enega zastopnika vojstvene uprave.

Kadar bi prositelj za dopustilnico namerjal ustanoviti hranišče smodnika, tedaj mora ali že svoji prošnji priložiti, ali pa na komisijsko obravnavo donesti pomagála, iz katerih je posneti ležo in mesto, kjer se namerja hranišče napraviti, in pa način naprave.

Komisijsko obravnavo je, ako le mogoče, združiti z obravnavo o prošnji za stavbo.

Ako gré za ustanovitev prodaje z največinsko zalóžno množino ne nad 15 kilogramov, more se komisijska obravnavo opustiti.

Ako se samó menja oseba smodniškega prodajalca, gledé prostorov pa, odmenjenih za shrambo in prodajo smodnika, in pa gledé največinske zalóžne množine smodnika ostane vse neizpremenjeno, more se komisijska obravnavo opustiti.

§. 7.

Predmet, v katerem naj se vrši prodaja smodnika na debelo, in pa hranišča za smodnik sploh naj bodo kolikor mogoče osamljena.

Za dotično napravo je merodajna množina smodnika in razdalja mesta, katero se v to izbere, od sosednih predmetov, ki bi bili o razpoku v nevarnosti, potém pa krajne razmere. Sosedni predmeti, ki so v nevarnosti, delé se z ozirom na obseg nevarnosti, v dva razreda:

V I. razred gredó: poslopja prositelja dopustilnice, katera ne spadajo k predmetu, oziroma hranišču, potém poslopja, v katerih se stanuje in katerih posestniki so dali svoje pismeno privolilo, in pa malo rabljene ceste in potí.

V II. razred gredó: vse druge hiše, v katerih se stanuje, in v nevarnost dejana poslopja, délovnice in naprave, železnice, vodne potí, potém državne, deželne, okrajne in skladne ceste in zeló rabljene potí, sploh tisti predmeti, gledé katerih mora postati nesreča bolj razsežna.

Najmanjša razdalja prodajalnic smodnika na debelo in pa hranišč od imenovanih v nevarnost détih predmetov se ustanavlja takó-le :

1. Za množine do 100 kilogramov smodnika od vseh predmetov I. in II. razreda 100 metrov;
2. za množine nad 100 do 500 kilogramov smodnika od predmetov I. razreda 100, od predmetov II. razreda pa 200 metrov;
3. za množine nad 500 do 2500 kilogramov smodnika od predmetov I. razreda 200, od predmetov II. razreda pa 350 metrov;
4. za množine nad 2500 do 10.000 kilogramov smodnika od predmetov I. razreda 450, od predmetov II. razreda pa 750 metrov.

Ako so zemljiške razmere posebno ugodne, morejo se té razdalje tudi znižati.

Ustanovitev hranišč za več kakor 10.000 kilogramov smodnika se prihranjuje posebnemu dovolilu državnega vojnega ministerstva v dogovoru z ministerstvom za notranje stvari.

§. 8.

Hranišča za smodnik z obsežnó do 100 kilogramov smodnika morejo biti iz priprostih, dobro zapornih, suhih obojev, z 1 meter debelo plastjó peska ali zemlje brez kamenja obdanih in pokritih od vseh strani, razen kjer so vrata, katera je napraviti v tisto mér, kjer bi kak morebiten razpok mogel najmenj škodovati. Veča hranišča morajo biti stavljena iz lahkega lesú ter pokrita sè strešno lepenko ali podrobnim, lahkim gradivom.

Kamenje se smé uporabljati samó v temelji, kovinski deli samo za okove vrat pa oken in za zapore, in eventualno za strelovode.

Ako je neobhodno potrebno, namestiti kake železne dele znotraj v hranišči, mora se to železo, ako le mogoče, obložiti z lesom ali prebleči s platnom, usnijem ali enakimi tvarinami, ali pa pokriti z oljnatim barvilom, katerega je večkrat treba obnoviti. Paziti je na to, da se pri takih kovinskih konstrukcijah, posebno pri zapornih težajih in stožcih, ne more drgati železo ob železo. V ta namen je morda med drgajoče se ploskve vtekniti cinkove liste, ali pa je napraviti enega izmed drgajočih se delov iz bakra, brona ali medí.

Vprašanje, ali je strelovodov treba, reši naj se ob komisijski obravnavi; pri tém se je ravnati po tistih predpisih, kateri veljajo o strelovodih na vojaških hraniščih za smodnik in strelívo.

Ako je treba streho ali sténe pomazati, sméjo se té mazati samó svetlo. Lesovje, katero bi se lahko užgalo po letečih iskrah, napraviti je s primernim barvilom ali z napojem menj unetno.

Kadar bi kako hranišče za smodnik na tisto stran, kjer so v nevarnost déti sosedni predmeti, ne bilo obdano po prirodnih brambah (po nánosih, po svoji leži v kaki globéli, v gostem lesu itd.), tedaj je napraviti iz zemlje nasip, segajoč strehi do slemena. Zgoraj mora biti nasip širok vsaj 1 meter, in vznožje varujoče zemlje mora vsaj 1 meter biti narazen od vnanje stene hranišča. Boka tega nasipa bodita obložena z drnom. Hranišču za 100 do 1000 kilogramov smodnika zadostuje, ako je zemeljski nasip na vseh mestih, kjer in dokler ni nobenih sosednih predmetov v nevarnosti, zgoraj širok 0·5 metra, vznožje boka pa od hranišča narazen 0·5 metra.

Bramba iz razpalih skal, proda ali zidovja ni dovoljena.

Oddušniki hranišča morajo biti primérno zarovarani.

Olajšila more po tém, kakor razmére to nanesó, dovoljevati poveljstvo topniške brigade (§. 5.) dogovorno s političnim deželnim oblastvom.

§. 9.

Kadar kak prosilec dopustilnice za prodajo smodnika na drobno ne namérja v skladbo smodnika odmeniti posebnega hranišča, tedaj ne smé največa založna množina njegovega smodnika, katero mu je dovoliti, presegati 30 kilogramov. Od téh se mu smé največ 15 kilogramov dovoliti v prodajalnici sami; ostanek mora shraniti v kakem drugem prostoru.

V slučaji, o katerem je govor v spredaj stoječem odstavku, ni treba gledati na to, da bo prostor prodajalnice in shrambe osamljen od drugih poslopíj, v katerih se stanuje.

§. 10.

Kadar bi ne bilo nikakih pomislekov niti proti leži in kakovosti poslopja, v katerem naj se prodaja smodnik, oziroma proti leži in kakovosti smodniškega hranišča, katero se namerja napraviti, niti proti največinski množini smodnika, katera naj se založi v prodajalničem prostoru in zunaj njega v taisti hiši in oziroma v hranišči, tedaj izdá (podružno) skladišče topniškega orožja dogovorno s političnim oblastvom I. stopinje dopustilnico ter

dá to po političnem oblastvu na znanje občini in sosedom. V nasprotnem slučaju pa je zabraniti dodelitev dopustilnice.

§. 11.

Proti dodelitvi dopustilnice pristoji občini in tistim sosedom, kateri se po ustanovitvi prodajališča, oziroma hranišča čutijo v nevarnosti, nadalje pristoji proti temu, da se dopustilnica odreče, prositelju za njo rekurz na poveljstvo topniške brigade (§. 5.), katero potem odločuje dogovorno s političnim deželnim oblastvom.

Proti poslednji odloki se smé v tem istem roku vložiti rekurz na državno vojno ministerstvo, katero odločuje dogovorno z ministerstvom za notranje stvari.

§. 12.

Dopustilnica za prodajo smodnika (§. 1.) se ne smé dodeljevati osebi, ki že ima dopustilnico za raznesila, katera je predmet ministerstvenega ukaza z dné 2. julija 1877. (Drž. zak. št. 68.).

§. 13.

Na pooblastilu za prodajo smodnika je osnovana samó osebna pravica, katero smé oblastvo, ki jo je dovolilo, zopet odvzeti in tudi vpravičenec sám odložiti, katera pa se ne more niti podedovati ali zastaviti, niti kakó drugače proti plačilu ali brez plačila prenesti na druge osebe. Pač se bo v ozira vrednih slučajih pri dodeljevanji te pravice gledalo na dediče smodniškega prodajalca.

Prodajalci smodnika ne smejo prodaje smodnika prekiniti, kadar se jim poljubi, ampak so dolžni, opravljati jo skozi dobo osmih tednov počenši od tistega dné, ko se svoji dopustilnici odrekó.

§. 14.

Prodajalec ne smé smodnika niti v drugih prostorih prodajati ali hraniti, niti imeti v posameznih temu odmenjenih prostorih več množine smodnika v zalogi, kakor se to ustanavlja v dodeljeni mu dopustilnici za prodajo smodnika.

Vsaka namérska izpreména gledé prostorov, odmenjenih za shrambo in prodajo smodnika, in vsaka namérska povišatev največinske množine smodnika, katero je vsak čas v zalogi imeti prodajalcu dovoljeno, potrebuje vnovičnega dovoljla. Pri tem se zmisloma uporabljajo §. 3. in 5. do 11.

§. 15.

Prodajalci smodnika sméjo samí potujoč okrog ali po svojih pooblaščenjih zbirati pri rudniških in kamenolomskih posestnikih, pri stavbnih podjetnikih i. e. naročil na smodnik v raznesilne namene, vendar pa za tó ne sméjo voziti sabo nikaškega smodnika za vzorec.

§. 16.

V prodajalničem prostoru se morata dopustilnica in uradno ustanovljeni cenik, zavarovana proti vsaki poškodbi in onesnažbi, déti vsem na videž, in poslednjega ne smé prodajalec z nobeno pretvezo predrugačiti.

Smodnik se ne smé prodajati niti za višo niti za nižjo ceno, kakor je v tarifi ustanovljena.

§. 17.

Prodajalci smodnika, kateri smejo smodnik prejemati samó iz odkazanih jim zalog, morajo skrbeti za tó, da ga ohranijo v najboljšem stanji in ga kupovalcem oddajajo takega, kakor so ga prejeli.

Prodajalcem smodnika je prepovedana vsakatera predrugačba monopolnih predmetov, na primer mešati različne vrste smodnika, preséjati smodnik, pri mešavati mu drugih tvarin, in pa prodajati tak smodnik, ki je v svoji kakovosti že poškodovan.

§. 18.

Za shrambo smodnika v prodajnem prostoru in v drugem, prodajalcu na drobno eventualno dovoljenem skladišču je izbrati kolikor mogoče senčna in varna mesta. Užigalne in pokalne priprave, unetni in razpočni predmeti so morajo hraniti kar se dá daleč od smodnika narazen.

Prodajalci na drobno morajo v prodajalničem prostoru hranjene vrste smodnika, ako téh že niso prejeli v pločevinskih pušicah ali kartonih in se taiste morajo uporabnikom oddajati v izvirenem pakovalu, razdeliti na manjše dele po ne več kakor 1 kilogram ter shraniti vsak tak del v posebni, tesno zaporni pločevinski pušici.

Zaloge smodnika je razvrstiti tako, da se ne položi več kakor tréh kilogramov na taisto mesto in v kolikor mogoče med sabo oddaljenih in varnih prostorih dotičnega lokala.

§. 19.

Vsa opravila sè smodnikom je treba izvrševati kolikor mogoče oprezno; imetelj dopustilnice jih sme samó takim osebam naročati, ki so zanesljive in zaupanja vredne.

Uteži, namenjene za tehtanje smodnika, potem orodja, namenjena za rokovete s posodami in na posodah za pakovanje smodnika in enaka opravila, in pa drugačne potrebne priprave naj ne bodo niti iz železa, niti naj ne imajo železnih delov.

Namesto železa je uporabljati baker, bron ali méd.

Sosebno za odpiranje in zapiranje pakovalnih posod se sméjo uporabljati samo in edino orodja od lesá ali bakra.

Sè smodnikom napolnjeni sodi in zaboji se ne smejo nikdar prevračati, kotaliti ali riniti, pa tudi ne vrteú okoli enega oporišča, ampak vselej jih je prav previdno nositi, sode pa spravljati na smodniških nosilih, za tó odmenjenih.

Vzdigovati in polagati se morajo posode za zapakovanje smodnika kar se dá oprezno; skrbno jih je varovati vsakega sunka in sploh opustiti vsako dejanje, po katerem se provzročuje na smodnik kak sunek in silovit tisek.

Če se je smodnik raztresel, preiskati je vzrok, kako se je to zgodilo, odpraviti ga, raztreseni smodnik skrbno pomesti vkupe ali ga odstraniti, ako treba.

Črni smodnik, ki je postal neraben, treba napraviti neškodnen s tém, da se z vodo izluži.

Kjer je dela sè smodnikom, postavijo se ž njim napolnjeni sodi in zaboji sè zaporno stranjo vselej navzgor na plahte, ako pa je dno mehko, na deske, katere so s plahdami pokrite.

Predno se taka posoda odpre, osnažiti je sè ščetinastim čopičem njeno vnanjo ploskev na vseh stranéh od prahú.

Predno se posode zapró, očistiti je vse njih dele kolikor mogoče skrbno od smodniškega prahú, kateri je morda prodril vanje. Posode, katere so se rabile za shrambo smodnika, pa se za to več ne rabijo, očistiti je z brisanjem ali pranjem, kakor je ravno treba, do dobra vseh smodniških ostankov ki bi se jih še držali, in potém še le jih je postaviti v sklad ali rabiti v druge namene.

§. 20.

V smodniških hraniščih in zunaj njih bodi naj-lepši red in snaga.

(Slovenisch.)

Hraniti v smodniških hraniščih užigalne in pokalne priprave, unetne in razpočne predmete, prepovedano je načeloma.

Smodnik je v hraniščih skladati po vrstah takó, da bo posodam popolnoma nemogoče prebrniti se, pasti, spolzniti ali skotaliti se kam.

Posod ni zlagati druge nad drugo više, kakor tó varno pripušča trdnost njih stén.

Ako je smodnik zapakovan v sodih, zlagati je tó praviloma samo tri sode visoko, in samó izjemoma, kjer bi zmanjkovalo prostora, štiri sode visoko.

Kadar opravljajo svoje delo v smodniških hraniščih, ne smejo za to odmenjene osebe imeti pri sebi nobenih užigalnih predmetov.

Kaditi tobak in sploh delati, kar bi utegnilo napraviti ogenj, prepovedano je strogo v hraniščih samih in pa v njih bližini.

To prepoved je na primérnih mestih v okolici postaviti na videž na posebnih svarilnicah.

Za opravila v kakem hranišču je pod primer-nim nadzorom uporabljati samo toliko delavcev, kolikor jih je neobhodno potreba, sicer pa ni smeti nobenega pustiti v hranišče.

Delavci, ki morajo biti krepki možje, morajo kakor vsaka druga oseba, ki gré v hranišče, obuti črevlje od kosmíne (klobučíne), katerih je vselej imeti zadostno število na razpolaganje.

Predno se kak sod ali zaboj smodnika položi v hranišče, treba ga je očistiti peska, prahu itd.

Po noči ni zahajati v hranišče, ako le mogoče. Ako pa je iti vanje z lučjo, sméjo se zató uporabljati samo varnostne svetilnice, pri čemer pa je prepovedano rabiti petrolej za svečavo.

Ako je na kakem hranišču, v katerem je smodnik, ali pa v hranišču samem opraviti kake naprave ali poprave, mora se smodnik praviloma poprej odstraniti iz poslopja. Ako pa se delo tiče kakega predmeta, ki se dá laže kakor smodnik in brez nevarnosti odstraniti iz hranišča, napraviti, oziroma popraviti se mora ta predmet zunaj nevarnega prostora.

§. 21.

Gledé prejéma smodnika iz erarskih hranišč in gledé prevzemanja smodnika po prodajalcih, nadalje gledé zapakovála različnih monopolnih predmetov, njih prenosa in pa skladanja smodnika v prodajal-

ničnih prostorih in hraniščih in pa gledé prometa v njih, kolikor že ne podajejo o tém določil spredaj stoječi paragrafi, dajalo bo prodajalcem smodnika dotične zaukaze vsak čas pismeno na znanje vojaško oblastvo, in prodajalci so dolžni, natančno se držati teh zaukazov. Sosebno o prenosu smodnika po železnicah so merodajni o tém veljavni železnično-obratni in varnostni predpisi.

§. 22.

Nadzorovanje o vršitvi določil tega ukaza se v varnostnem oziru nalaga političnim oblastvom I. stopinje in cesarskim policijskim oblastvom dogovorno s (podružnimi) skladišči topniškega orožja, gledé monopolnih koristi pa organom vojstvene uprave in pa organom finančne uprave.

V izvršitev dotičnih uradnih poslov sméjo (podružna) skladišča topniškega orožja za sodelovanje slučajema naprositi tudi žandaremstvo, oziroma cesarsko varnostno stražo pri političnem oblastvu, oziroma pri cesarskem policijskem oblastvu.

§. 23.

Prestopki tega ukaza se po političnih oblastvih kaznujejo v zmislu ministerstvenega ukaza z dné 30. septembra 1857. l. (Drž. zak. št. 198.), kolikor se o njih ne uporabljajo določila občega kazenskega zakona ali zakona o pripadninskih prestopkih.

O kazenskih razsodbah proti kakemu prodajalcu smodnika je poročati pristojnemu (podružnemu) skladišču topniškega orožja.

§. 24.

S pričetkom veljavnosti tega ukaza se razveljavita §§. 10. in 11. ministerstvenega ukaza z dné 31. marca 1853. l. (Drž. zak. št. 91.), podajočega natančnejša določila o izdelavi in prodaji smodnika.

Taaffe s. r.

Welsersheimb s. r.

Bacquehem s. r.

Steinbach s. r.